

Kuhmoisten kunta
Varhaiskasvatus

Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma 1.1.2026

Hyväksytty 5.2. 2026

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'M' followed by a horizontal line.

Merja Hietanen

Lasten, nuorten ja perheiden
palvelulinjan apulaisylilääkäri,
Pirkanmaan hyvinvointialue

Alkuperäinen lääkehoitosuunnitelma tehty Pirhan laatiman
mallin pohjalta: 01.01.2026

Laatijat: Varhaiskasvatuksen esihenkilö Tiina Oksanen,
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja Pinja Sinivaara,
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja Mirja Nieminen

Hyväksyjä: Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjan ylilääkäri /
apulaisylilääkäri, Pirkanmaan hyvinvointialue

Sisällysluettelo

1	Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman tarkoitus	3
1.1	Lääkehoito varhaiskasvatuspäivän aikana	4
1.2	Lääkehoidon vaatavuustaso ja toteuttamistavat	4
1.3	Lapsen lääkehoitosuunnitelma	5
2	Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen.....	6
2.1	Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	6
2.2	Varhaiskasvatusyksikössä käytettävät riskialttiit ja PVK-lääkkeiksi tai huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet	8
2.3	Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen.....	8
3	Lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako	10
3.1	Johdon vastuu	10
3.2	Varhaiskasvatuksen työntekijän vastuu	12
3.3	Huoltajan vastuu	13
3.4	Hoitava lääkäri.....	13
3.5	Terveystieteidenhuolto.....	13
4	Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen	14
5	Lääkehoidon prosessi	15
5.1	Lääkitysturvallisuuden johtaminen.....	15
5.2	Lääkityksen ajantasaisuuden selvittäminen ja lääkemääräyksen antaminen.....	15
5.3	Lääkkeen hankkiminen ja lääkevalikoima.....	16
5.4	Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen	16
5.5	Lääkkeen käyttökuntoon saattaminen, tarkistaminen ja antaminen.....	16
5.6	Yhteistyö muiden yksiköiden kanssa	17
5.7	Lapsen ja läheisen ohjaus ja neuvonta.....	17
6	Seuranta- ja palautejärjestelmä.....	17
6.1	Lääkehoidon haitta- ja vaaratapahtumien ilmoittaminen, seuranta ja käsittely	17
6.2	Lääkkeiden haittavaikutuksista ilmoittaminen	18
6.3	Lääkkeiden tuotevirheistä ja lääkevääränsäilytyksistä ilmoittaminen.....	18
6.4	Lääkinnällisiin laitteisiin liittyvien vaaratapahtumien ilmoittaminen	18
6.5	Huoltajan tiedonsaanti ongelmatilanteista varhaiskasvatusyksikössä	18
6.6	Lääkitysturvallisuuden toteutumisen seuranta ja valvonta	19
7	Lääkehoitosuunnitelman liitteet	19

1 Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman tarkoitus

Lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan, miten lääkehoitoa toimintayksiköissä (Päiväkotit Saukontassussa ja Kivitassuilla) toteutetaan. **Kunnan/varhaiskasvatuksen järjestäjän lääkehoitosuunnitelma** on varhaiskasvatuksen järjestäjän yhteinen kuntatason suunnitelma, jota täydentävät tarvittaessa **yksikkökohtaiset lisätiedot**. Lääkehoitosuunnitelman tulee olla ajan tasalla ja riittävän yksityiskohtainen, jotta lääkehoitoa voidaan toteuttaa turvallisesti jokaisessa yksikössä. Lääkehoitoa toteutetaan varhaiskasvatuksessa niiltä osin kuin lääkehoito on välttämätöntä varhaiskasvatuspäivän aikana. Lääkehoitosuunnitelma koskee Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatusta.

Lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan myös **lapsen henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman** laatiminen.

Tämä kunnan/varhaiskasvatuksen järjestäjätason lääkehoitosuunnitelma pohjautuu Pirkanmaan hyvinvointialueen sekä alueen varhaiskasvatuksen järjestäjien yhteistyössä kunnille/varhaiskasvatuksen järjestäjille laatimaan **mallipohjaan**. Se puolestaan rakentuu Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelman mallipohjaan, jonka runkona on Sosiaali- ja terveysministeriön laatiman Turvallinen lääkehoito -oppaan ([Turvallinen lääkehoito : Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)) mukainen lääkehoitosuunnitelmarunko.

Mallipohjan sisältöjä ohjaavat oppaan periaatteet turvallisesta lääkeshoidosta sosiaali- ja terveyspalveluiden yksiköiden ulkopuolella.

Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatuksen järjestäjäorganisaatiokohtainen suunnitelma on laadittu Pirkanmaan hyvinvointialueen mallipohjaa hyödyntäen. Laatimisessa on varhaiskasvatuksen esihenkilön lisäksi ollut kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, joilla on lähihoitaja koulutus.

Suunnitelma **tarkistetaan** ja tarvittaessa **päivitetään** vuosittain. Suunnitelma koskee jatkossa myös mahdollisia kunnan alueella toimivia yksityisiä varhaiskasvatuksen järjestäjiä/palveluntuottajia (tällä hetkellä yksityisiä ei ole). Pirkanmaan hyvinvointialueen terveydenhuollon asiantuntijat tukevat lääkehoitosuunnitelman valmistelua ja päivittämistä tarvittaessa.

1.1 Lääkehoito varhaiskasvatuspäivän aikana

Lapselle annetaan varhaiskasvatuksessa lääkärin hänelle määräämiä lääkkeitä (reseptilääke) tai erikseen sovittuja terveydenhuollon ammattilaisen kirjallisen ohjeen mukaisia lääkkeitä (itsehoitolääke), joiden annosteluajaksi on määrätty päiväaika tai lääkkeitä ei voida muuna aikana antaa kotona (vuorohoito).

Lääkehoitoa toteutetaan varhaiskasvatuksessa niiltä osin kuin lääkehoitoa on välttämätöntä toteuttaa varhaiskasvatuspäivän aikana. Yleisimmin käytettävät lääkevalmisteet varhaiskasvatuspäivän aikana ovat diabeteslääkkeet (insuliini), voimakkaiden allergisten reaktioiden hoidossa tarvittavat lääkkeet (adrenaliinikynät) ja kipulääkkeet (päänsärky/migreeni). Kullekin lapselle, jolle on välttämätöntä toteuttaa lääkehoitoa varhaiskasvatuspäivän aikana, laaditaan **lapsen henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma**: lääkehoidon tilapäinen tai pitkäaikainen toteutussuunnitelma (liite 1 ja 2).

Päiväkotia Saukontassussa mahdolliset lääkehoitoon liittyvät tarpeet tai vaativaa lääkehoitoa tarvitsevien tarpeet kuvattuna liitteessä 3.

1.2 Lääkehoidon vaativuustaso ja toteuttamistavat

Lääkkeen antaminen varhaiskasvatuspäivän aikana perustuu kiinteään yhteistyöhön huoltajien, lasta hoitavan henkilökunnan ja tarvittaessa terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Jokainen yksikön aikuinen on hätätilanteissa vastuussa ensiavun antamisesta lapselle.

Perustason lääkehoito kuuluu koko henkilöstölle. Perustason lääkehoitoon kuuluvaksi katsotaan silmätippojen laitto, ihon hoito lääkärin määräämillä rasvoilla, mahdollisten kuuriluonteisten särkylääkkeiden ja antibioottien annostelu ja antaminen lapselle. Perustason lääkehoito varmistetaan kouluttamalla koko henkilöstö.

Vaativaan lääkehoitoon esim. EpiPen-adrenaalikynän ja insuliinipistosten käyttöön järjestetään erillinen koulutus. Pienessä työyksikössä kaikilla täytyy olla valmius sekä perustason että vaativankin tason lääkehoidon osaamiseen.

Päiväkodin lääkekaapeissa säilytetään Jodix lääkkeitä, Carbo mix lääkehiiltä sekä lasten lyhyt- tai pitkäaikaislääkkeitä. Annostelu pääsääntöisesti suun kautta tai muuten ulkoisesti.

Pienessä yksikössä huolehditaan toteuttavan henkilöstön riittävyys kouluttamalla koko henkilöstö. Tällä pystytään takaamaan, että osaavaa henkilökuntaa on suunniteltujen sekä äkillisten poissaolojen aikana. Tarpeen vaatiessa henkilöstöä siirretään ryhmästä toiseen takaamaan riittävä osaaminen.

1.3 Lapsen lääkehoitosuunnitelma

Lapsen lääkehoidon tarpeen arvioi ja suunnittelee lasta hoitava taho, jota varhaiskasvatuksessa käytetään tarvittaessa asiantuntijana. Kirjallinen lapsen **henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma laaditaan pitkäaikaissairauden lääkehoidosta**. Lääkehoitosuunnitelman laativat lapsen huoltajat ja varhaiskasvatusyksikön johtajan valtuuttama työntekijä. Vanhemmat laativat lääkehoitosuunnitelman, jonka työntekijä käy läpi yhdessä vanhemman kanssa. Lapsen huoltajien tulee olla tietoisia siitä, ketkä lääkehoitoa varhaiskasvatuksessa toteuttavat. Varhaiskasvatusyksikön johtaja allekirjoittaa lapselle laaditun henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman.

Suunnitelmaan kirjataan lapsen lääkehoidon ja terveydentilan seurannan tarpeet ja millä laajuudella ja toimenpiteillä näihin tarpeisiin pystytään vastaamaan. Lääkehoitosuunnitelma päivitetään aina tarvittaessa.

Lapsen lääkehoitosuunnitelman pitää olla helposti kaikkien lääkehoitoon osallistuvien (myös mahdolliset sijaiset) toimijoiden saatavilla samalla huomioiden, että kyse on henkilö- ja terveystiedosta, johon ei lapsen lääkehoitoon osallistumattomilla saa olla pääsyä.

Kuuriluontoisen lääkehoidon kohdalla noudatetaan lääkärin tai terveydenhuollon ammattilaisen määräämää annostusta, joka kirjataan **lapsen tilapäiseen lääkehoitosuunnitelmaan**.

Kaikkia lääkehoidon vaikutuksia on seurattava päivän aikana ja pyydettyäessä niistä on raportoitava sovitulla tavalla. Lapsen tilapäistä lääkehoitosuunnitelmaa ei arkistoida.

2 Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

2.1 Lääkehoitoon liittyvien riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

Tavallisimpia pitkäaikaissairauksien lääkkeitä, joiden annostellaan varhaiskasvatuspäivän aikana ovat diabeteksen hoitoon käytettävä insuliini, epilepsialäkkeet sekä vakavaan allergiseen reaktioon annettava adrenaliinipistos.

On olennaista, että lapsen kanssa toimivat henkilöt saavat riittävät tiedot lapsen sairaudesta ja sen vaatimista toimenpiteistä, jotta lääkehoito toteutuu turvallisesti. Nämä tiedot saadaan ensisijaisesti huoltajilta, mutta tarvittaessa myös hoitovastuussa olevan tahon kautta.

Varhaiskasvatusyksikössä tulee olla sovittuna selkeä työnjako, ketkä huolehtivat lapsen lääkehoidosta sekä miten toimitaan poikkeuksellisissa tai yllättävissä tilanteissa.

Varhaiskasvatuksen esihenkilö varmistaa vuosittaisilla täydennyskoulutuksilla, että yksiköllä on riittävä määrä lääkehoidon osaamisen hallitsevaa henkilöstöä. Yksikön johtaja varmistaa riittävällä perehdytyksellä ja työvuorosuunnittelulla lääkehoidon osaamisen sekä suunnitelluissa että äkillisissä poissaolotilanteissa.

Taulukko 1. Varhaiskasvatusyksikössä toteutettavan lääkehoidon riskejä

Riski	Miten varaudutaan ja toimintaohje ko. tilanteessa
Lääkehoitoon osallistuvan henkilöstön osaamisen varmistaminen	Huolehditaan, että lääkehoitoon osallistuva henkilö osallistuu säännöllisesti lääkehoidon lisäkoulutukseen.
Poikkeukset tavanomaisesta päiväohjelmasta (retket, päivystys, perhepäivähoidon varahoito ym.)	Laaditaan yhdessä sovittu toimintamalli, miten lääkehoidon osalta toimitaan poikkeavan toimintahetken / -päivän aikana
Lääke annetaan väärälle lapselle	Välitön yhteydenotto 116 117 ja huoltajaan. Mikäli lapsen vointi on huono, yhteys 112.

	Ennen lääkkeenantoa tarkistetaan lääkepakkauksesta lapsen nimi ja annostus. Tehdään vaaratapahtumailmoitus, yhteydenotto esihenkilöön ja huoltajiin.
Annettu lääkeannos on liian iso / pieni, annosta muutettu, lääkkeenanto unohdettu tai lääke lopetettu	Yhteydenotto 116 117 ja huoltajaan. Mikäli lapsen vointi on huono, yhteys 112. Huoltajan vastuulla on ilmoittaa lääkkeen annosmuutokset / lopettaminen. Tehdään vaaratapahtumailmoitus. Ilmoitus myös esihenkilölle. Ennen lääkkeenantoa tarkistetaan lääkepakkauksesta lapsen nimi ja annostus.
Lääke ei ole alkuperäisessä pakkauksessa	Lääke tulee toimittaa varhaiskasvatukseen alkuperäisessä pakkauksessa. Lääkepakkauksessa tulee näkyä lapsen nimi ja annosteluohje. Lääkettä ei vastaanoteta ilman alkuperäispakkausta, perhe antaa kirjallisesti ohjeen, työntekijä vastaanottaa omalla allekirjoituksella.
Vakava allerginen reaktio	Tunnistetaan reaktio, yhteydenotto 112. Mikäli lapselle määrätty adrenaliinipistos (Epi-pen, Ject), annetaan lääke.
Riskialttiit lääkkeet esim. insuliini	Tiedostetaan, että insuliinin liika-annos voi aiheuttaa vakavan vaaratilanteen. Huolehditaan erityisestä tarkkuudesta annostelun suhteen.
Virheellinen antotapa	Yhteydenotto 116 117 ja huoltajaan. Mikäli lapsen vointi on huono, yhteys 112. Lapsen henkilökohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan kirjataan, miten lääke annetaan. Onko kyseessä esim. pistos vai suun kautta annettava lääke, saako tabletin murskata, tuleeko se säilyttää valolta suojassa jne.
Tarvittaessa otettavat lääkkeet	Esim. kuume/kouristuslääkkeet kuume-kouristajalla, epileptikolla. Kirjataan lapsen henkilökohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan, missä lääke säilytetään (turvallisuus-

	näkökulma) ja minkälaisessa tilanteessa lääke annetaan.
Lääke vanhentunut	Huoltajien vastuulla on huolehtia lääkityksen voimassaolosta ja huolehtia vanhentuneiden lääkevalmisteiden toimittamisesta apteekkiin.

2.2 Varhaiskasvatusyksikössä käytettävät riskialttiit ja PVK-lääkkeiksi tai huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet

Tavallisimpia varhaiskasvatuksessa annosteltavia riskialttiita lääkkeitä ovat insuliini ja ADHD:n hoidossa käytettävät, huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet. Insuliini liian isona annoksena laskee verensokeria altistaen muun muassa kouristuksille ja jopa aivovauriolle. Insuliinin annostelun yhteydessä tulee noudattaa erityistä huolellisuutta.

ADHD-lääkkeisiin liittyy potentiaalinen väärinkäyttöriski. Valtaosin ADHD-lääkkeet otetaan aamuisin kotona ennen varhaiskasvatukseen tuloa. Yksittäiset lapset saattavat tarvita lisäännoksen iltapäivästä. Jotta lääke ei joudu kenenkään sellaisen käsiin, jolle se ei kuulu, lääke tulee säilyttää lukitussa tilassa, johon lapsilla ei ole pääsyä.

2.3 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen

Lääkehoidon vaaratapahtumat voivat olla joko haittatapahtumia, poikkeamia tai läheltä piti -tapahtumia.

- **Lääkehaittatapahtumalla** tarkoitetaan vaaratapahtumaa, joka aiheuttaa haittaa lapselle/potilaalle ja/tai joka ajallisesti liittyy lääkkeen käyttöön. Haittatapahtumat voivat johtua joko lääkkeen ominaisuuksista kuten lääkkeen aiheuttamista haittavaikutuksista tai lääkityspoikkeamista.
- **Poikkeamat** puolestaan voivat johtua tekemisestä, tekemättä jättämisestä tai suojausten pettämisestä. Lääkityspoikkeamia ovat esimerkiksi lääkkeen annosteleminen väärään aikaan, väärällä annoksella, väärän antoreitin kautta

tai ennalta sovitun lääkeannoksen jääminen kokonaan väliin.

Lääkityspoikkeamasta voi aiheutua haittaa lapselle/potilaalle.

- **Läheltä piti -tapahtumalla** tarkoitetaan vaaratapahtumaa, joka olisi voinut aiheuttaa haittaa lapselle/potilaalle. Tällaisessa tilanteessa haitalta on välttytty joko sattumalta tai siksi, että poikkeama tai vaaratilanne on havaittu ja haitalliset seuraukset pystytty estämään ajoissa. Läheltä piti -tilanteista oppiminen on tärkeää, jotta toiminnassa piilevät riskit pystytään havaitsemaan ja toimintaa kehittämään ennen kuin vakavia haattatapahtumia ilmenee.

Lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä tulee olla selkeä ohjeistus työntekijöille tilanteisiin, joissa lääkehoidossa on tapahtunut virhe. Ripeällä ja oikea-aikaisella toiminnalla voidaan pyrkiä minimoimaan virheellisestä lääkehoidosta aiheutuva haitta. Yksiköissä tulee olla toimintaohje riskitilanteiden varalle ja henkilökunta tulee perehdyttää tilanteissa toimimiseen.

Varhaiskasvatuksen yleisimmät mahdolliset vaaratapahtumat lääkehoidossa on kuvattu taulukossa 1. Mikäli lääkehoidossa tapahtuu virhe, ollaan ensisijaisesti yhteydessä lapsen huoltajaan ja/tai hoitavaan tahoon. Mikäli heitä ei tavoiteta ja/tai lapsi reagoi virheelliseen annosteluun, soitetaan 116 117 tai hätätilanteessa 112. Tilanteessa toimivat ne varhaiskasvatuksen henkilöstö, jotka ovat tilanteessa läsnä. Läheltä piti - sekä poikkeamatilanteissa tehdään vaaratapahtumailmoitus sekä Kuhmoisten kunnan Läheltä piti lomake siten, että tilannetiedot jäävät lapset tietoihin (esim. paperilomake) ja tieto viedään anonymisti eteenpäin myös organisaatiotallalla (esim. sähköinen ilmoitusjärjestelmä). Vakavista vaaratapahtumista ilmoitetaan myös Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmat hyväksyvälle lääkärille.

Kappaleessa 6 kuvataan lääkehoidon vaaratapahtumien käsittely- ja seurantamenetelyt.

3 Lääkehoidon vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Varhaiskasvatuksessa lääkehoitoa toteuttavat erilaisen koulutuksen saaneet työntekijät erilaisissa toimintaympäristöissä. Ensisijaisesti lääkehoidosta vastaavat lähihoitajakoulutuksen saaneet työntekijät. Kuhmoisten varhaiskasvatuksessa lääkehoidosta vastaavat kaikki, huolehditaan henkilökunnan lääkehoidon osaamisesta ja päivittämisestä.

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilö voi antaa lääkärin määräämää, luonnollista tietä annettavaa tai ihon alle pistettävää lääkehoitoa. Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen sekä esihenkilön antamaan lupaan. Vaativan lääkehoidon (pistettävät lääkkeet) osalta vaaditaan lääkehoitolupa, jonka on myöntänyt Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden nimeämä lääkäri. Pistettävien lääkkeiden annostelu on vaativaa lääkehoitoa myös lähihoitajakoulutuksen saaneilla.

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö ei määrittele työntekijöiden lääkehoitoon osallistumista, eikä työntekijöitä siten voida tehtävään velvoittaa. Silloin, kun lääkitseminen on työnantajan hyväksymää välttämätöntä toimintaa, siihen liittyvä vastuu ja mahdolliset vahingonkorvauskysymykset ratkaistaan samoin periaattein kuin varhaiskasvatuksessa yleensäkin.

Työnantaja varmistaa lääkehoitoon osallistuvan henkilöstön riittävän osaamisen ja roolit lääkehoidon toteuttamisessa (tehtäväkuvaukset).

Lapsen henkilökohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa suostumuksensa antanut lääkkeen antaja vastaa siitä, että hän toimii tehdyn suunnitelman mukaisesti. Jokainen yksikön työntekijä vastaa hätätilanteessa ensiaputoimenpiteistä.

3.1 Johdon vastuu

Varhaiskasvatusyksikön/päiväkodin johtaja vastaa, että lapselle on laadittu kirjallinen henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa ja joka säilytetään ohjeiden mukaan. Yksikön johtaja on vastuussa varhaiskasvatuslain 41§:n mukaisesta välttämätön tiedon siirtämisestä. Kaikesta lapsen lääkehoidosta tehdään kirjallinen henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma, myös tilapäisestä, kuuriluontoisesta lääkehoidosta, mikäli se edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstön

osallistumista. Suunnitelma perustuu siihen, että lääkehoidon tarpeen on arvioinut ja suunnitellut lasta hoitava tahon. Tätä tahoa voidaan tarvittaessa konsultoida asiantuntijana.

Lapsen lääkehoitosuunnitelmassa sovitaan lääkityksen toteuttaja sekä tämän varahenkilö ja heidän tarvitsemansa perehdytys, erityistilanteisiin varautuminen, ensiapukäytännöt sekä työnjako ja vastuut varhaiskasvatuksen toimijoiden ja huoltajien kesken. Johdon on huolehdittava siitä, että lapsen henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma jalkautetaan oman yksikön toimintaan ja, että henkilökunta on saanut tarpeenmukaisen perehdytyksen ja mahdollisen lisäkoulutuksen lapsen lääkehoitoon. Lisäksi yksikön johtaja huolehtii, että lapsen henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman sisältämiä tietoja käsitellään salassapitosäädösten mukaisesti.

Yksikön johtaja on tarvittaessa mukana lapsen lääkehoitosuunnitelmaan liittyvässä palaverissa. Lääkehoitosuunnitelman laatimisen koollekutsujana on lapsen ryhmän työntekijä. Yksikön johtaja allekirjoittaa aina lapsen henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman. Suunnitelma laaditaan lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Lapsikohtaisen lääkehoitosuunnitelman pitää olla helposti kaikkien lääkehoitoon osallistuvien (myös mahdolliset sijaiset) toimijoiden saatavilla samalla huomioiden, että kyse on henkilö- ja terveystiedosta, johon ei lapsen lääkehoitoon osallistumattomilla saa olla pääsyä. Suunnitelman laatimisen yhteydessä kerrotaan huoltajille, missä suunnitelmaa säilytetään.

Pitkäaikaisessa lääkehoidossa lapsen-henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma päivitetään vähintään vuosittain ja aina tarvittaessa.

Suunnitelma siirretään lapsen mukana lapsen siirtyessä varhaiskasvatusryhmästä tai -yksiköstä toiseen tai esiopetukseen. Huoltaja vastaa tiedonsiirrosta kaikissa siirtymävaiheissa. Suunnitelmaa ei arkistoida.

Vaikka työntekijöitä ei voida velvoittaa osallistumaan lääkehoitoon, on yksikön johtajan tehtävä kuitenkin työtehtävien organisoimisella ja rekrytoinneilla vastata siitä, että lapsen henkilökohtainen lääkehoidon toteutussuunnitelma toteutuu.

Yksikön johtaja vastaa riittävästä henkilöstön lääkehoito-osaamisesta yksikössään koko toiminta-aikana.

3.2 Varhaiskasvatuksen työntekijän vastuu

Lapsen ryhmän työntekijä kutsuu koolle huoltajan/-t ja muut tarvittavat tahot lapsen lääkehoitosuunnitelman laatimiseksi. Hän tiedottaa esihenkilöä lääkehoidon laatimisesta ja toimittaa lääkehoitosuunnitelman esihenkilölle laadinnan jälkeen. Mikäli lääkehoitoon tulee muutoksia, hän huolehtii lääkehoitosuunnitelman päivityksestä.

Lääkkeen antaja vastaa, että hän toimii lapselle tehdyn lääkehoitosuunnitelman ja yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti ja noudattaa lääkehoitoon annettuja ohjeita. Hän kirjaa annetun lääkkeen ”Lapsen lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa”-lomakkeeseen. Hän vastaa lääkkeen käyttöpäivän seurannasta yhdessä huoltajien kanssa. Hän ilmoittaa mahdollisesta lisäkoulutustarpeesta esihenkilölle ja huolehtii lääkehoitoluvan voimassaolosta. Lisäksi hän seuraa lääkehoidon vaikutuksia ja kertoo havaintonsa huoltajille. Tarvittaessa hän tekee lääkehoitovirheilmoituksen esihenkilölle.

Lähihoitajataustainen varhaiskasvatuksen työntekijä

Mikäli varhaiskasvatuksessa on lähihoitajan koulutuksen saanut työntekijä, hän on ensisijaisesti mukana lapsen lääkehoidon toteuttamisessa.

Läkehoidon toteutus edellyttää säännöllisesti (viiden vuoden välein) toteutuvaa lisäkoulutusta ja osaamisen varmistamista (tentti, pistosten osalta näyttö).

Esihenkilön tehtävä on varmistaa, että työntekijä suorittaa tarvittaessa lisäkoulutuksen ja osaamisen varmistamisen. Yksikön johtaja hyväksyy allekirjoituksellaan lapsen henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman ja antaa lääkkeen antajalle luvan toteuttaa kyseistä lääkehoitoa. Lisäksi mikäli läkehoidon toteuttamiseen kuuluu pistettäviä lääkkeitä, Pirkanmaan hyvinvointialueen nimeämä lääkäri allekirjoittaa erillisen työntekijäkohtaisen lääkehoitoluvan.

Muu varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstö

Toissijaisesti lääkehoitoa toteuttaa varhaiskasvatuksessa muu varhaiskasvatuksen henkilöstö. Muu varhaiskasvatuksen henkilöstö on mukana välttämättömän läkehoidon toteuttamisessa, mikäli yksikössä ei ole lähihoitajakoulutettua

ammattilaista. Edellytyksenä on työntekijän oma suostumus, lisäkoulutus, perehdytys ja myönnetty lääkehoitolupa, joka on voimassa määrääjän kerrallaan. Yksikön johtaja hyväksyy allekirjoituksellaan oppilaan henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman ja antaa lääkkeen antajalle luvan toteuttaa kyseistä lääkehoitoa. Lisäksi mikäli lääkehoidon toteuttamiseen kuuluu pistettäviä lääkkeitä, Pirkanmaan hyvinvointialueen nimeämä lääkäri allekirjoittaa erillisen työntekijäkohtaisen lääkehoitoluvan.

3.3 Huoltajan vastuu

Kun varhaiskasvatuksessa on lapsi, joka tarvitsee säännöllistä lääkehoitoa, huoltajien tehtävänä on huolehtia siitä, että lääkehoidon toteuttamisesta sovitaan yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Tarvittaessa hoitavaa tahoa konsultoiden.

Huoltaja vastaa siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja kaikki lääkehoidon kannalta tarvittava ajantasainen tieto on yksikön käytettävissä. Huoltaja vastaa myös lapsen yksilöllisen lääkkeen toimittamisesta ja tiedon siirtämisestä varhaiskasvatukseen. Kaikki lapsen lääkehoitoon osallistuvat tahot toimivat yhteistyössä huoltajien kanssa.

Huoltaja vastaa, että lääke toimitetaan varhaiskasvatuksen työntekijälle. Huoltaja vastaa lääkkeenantovälineiden sekä vanhentuneiden lääkkeiden hävittämisestä.

3.4 Hoitava lääkäri

Hoitava lääkäri vastaa siitä, että lapsen lääkehoito on ajan tasalla. Hän ottaa kantaa lääkehoidon tarpeeseen ja määrää lääkkeen. Hän määrittelee mitä lääkettä käytetään, millä annoksella ja kuinka kauan.

3.5 Terveystenhuolto

Mikäli lääkehoito vaatii erityistä osaamista (esim. insuliinipistos), huolehtii lääkehoidosta vastaava terveydenhuollon taho (esimerkiksi Tampereen yliopistollisen sairaalan lastentautien poliklinikka) osaamiseen vaadittavien taitojen opastamisesta oppilaitoksen ammattilaisille yhteistyössä huoltajien kanssa.

4 Lääkehoidon osaaminen ja osaamisen varmistaminen

Ensisijaisesti lääkehoitoa varhaiskasvatuksessa toteuttaa työntekijä, jolla on peruskoulutuksensa (lähihoitaja) pohjalta lääkehoito-osaamista. Työntekijä, jonka tutkintoon ei ole kuulunut lääkehoidon opintoja, voi toteuttaa lääkärin lapsen määräämää, luonnollista tietä annettavaa lääkehoitoa. Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen, sekä työnantajan hyväksymään lapsen henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelmaan.

Yksikön esihenkilöllä on vastuu varmistaa, että työntekijä on saanut riittävän lääkehoidon perehdytyksen. Käytännössä perehdyttäjänä toimii huoltaja tai terveydenhuollon edustaja. Pistoslääkityksen toteuttaminen vaatii niin lähihoitajakoulutettujen kuin muidenkin ammattilaisten osalta Pirkanmaan hyvinvointialueen nimeämän lääkärin allekirjoittaman lääkehoitoluvan.

Tays:n lasten diabetespoliklinikka järjestää diabetesopastuksen yhteydessä pistoslupaa (annostelu ihon alle s.c.) tarvitseville työntekijöille opastusta pistosten antamisen ja näyttöjen antotilaisuuden. Työntekijän mukanaan tuoma lääkelupalomake täytetään diabetespoliklinikalla näyttöjen osalta, jonka jälkeen esihenkilö toimittaa lomakkeen skannattuna turvasähköpostilla Pirkanmaan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden nimeämälle lääkärille hyväksymistä varten. Toissijaisesti lomake voidaan toimittaa paperipostilla palautuskuorella varustettuna. Mikäli lupia haetaan yksikössä samanaikaisesti useammalle työntekijälle, nämä toimitetaan kerralla hyväksyttäväksi.

Lupaa uusittaessa 5 vuoden kuluttua näyttöjä ei anneta Tays:n diabetespoliklinikalla vaan toteutetaan koulun toimesta joko terveydenhuollon koulutusorganisaatioiden kanssa yhteistyössä tai mikäli työntekijä on toteuttanut pistoshoitoa työssään säännöllisesti ongelmitta, voidaan lupaa jatkaa esihenkilön arvion perusteella. Tuolloin esihenkilö kirjaa puollon pistoslääkeluvalle ennen sen lähettämistä hyväksyttäväksi Pirkanmaan hyvinvointialueen nimeämälle lääkärille.

Työnantajan tulee tarjota lääkehoitoa toteuttaville ammattilaisille varmistavaa koulutusta/perehdytystä säännöllisesti. Henkilöstö perehtyy lääkehoitosuunnitelmaan työsuhteen alkaessa esihenkilön järjestämän muun perehdytyksen yhteydessä.

Jokainen työntekijä huolehtii vuosittaisesta lääkehoidonsuunnitelman lukemisesta. Lääkehoidon koulutusta järjestetään viiden vuoden välein yhteistyössä muiden Pirkanmaan varhaiskasvatustoimijoiden kanssa. Koko henkilöstö koulutetaan vähintään viiden vuoden välein, uusille työntekijöille taataan koulutusmahdollisuus työsuhteen ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Vaativaan lääkehoitoon (pistoslääkitys) tarvittavaan lupaprosessin käynnistämiseen, lapsen ryhmän henkilökunta päättää kuka yhteistyössä huoltajien ja esihenkilön kanssa on yhteydessä hyvinvointialueelle. Lupa säilytetään lapsen paperien (vasu ym.) yhteydessä, jossa ne ovat helposti saatavissa. Pirkanmaalla hyödynnetään Osakkeen järjestämiä lääkehoitokoulutuksia tai voidaan ostaa paikallisesti toteutettavaksi oppilaitoksilta. Koulutuksen toteuttaja huolehtii yhdessä varhaiskasvatuksen hallinnon kanssa siitä, että koulutus vastaa kyseisen lääkehoidon osaamisvaatimuksia

5 Lääkehoidon prosessi

5.1 Lääkitysturvallisuuden johtaminen

Varhaiskasvatuksen esihenkilö kantaa kokonaisvastuun lääkitysturvallisuudesta, riittävästä resurssista, jakaa vastuut, ohjaa ja valvoo lääkehoitosuunnitelman toteuttamista. Johdon tehtävät ja vastuu on kuvattu osiossa 3.1.

5.2 Lääkityksen ajantasaisuuden selvittäminen ja lääkemääräyksen antaminen

Hoitava lääkäri vastaa lapsen lääkityksen ajantasaisuudesta ja lääkemääräyksen antamisesta. Huoltajan vastuulla on siirtää tämä tieto ja siinä tapahtuneet mahdolliset muutokset tarvittaville tahoille varhaiskasvatuksessa. Huoltaja täyttää lapsen lääkehoitosuunnitelman, henkilöstö vastaanottaa ja tarkastaa sen ja päiväkodinjohtaja tarkastaa ja hyväksyy suunnitelman allekirjoittamalla.

5.3 Lääkkeen hankkiminen ja lääkevalikoima

Varhaiskasvatusyksiköt eivät hanki lääkkeitä, vaan huoltajat toimittavat lapselle annettavat lääkkeet varhaiskasvatusyksikköön. Varhaiskasvatusyksikön ensiapukaappeihin ei sisällytetä lääkevalikoimaa.

Sivistyspalveluilla ei ole velvoitetta varautua poikkeustilanteisiin joditabletteja lapsille tai henkilöstölle varastoiden.

Lapselle voidaan antaa lääkärin määräämät lääkkeet, jotka on määrätty jatkuvaan käyttöön ja joiden annostelu-aika ajoittuu lapsen varhaiskasvatuspäivään. Huoltajat toimittavat lääkkeet annosteluohjeineen alkuperäispakkauksessa. Huoltajat toimittavat selkeät, yksinkertaiset ohjeet lääkeannoksista ja muista tarvittavista toimenpiteistä (esim. mahdolliset lääkehoitoon liittyvät ravitsemusohjeet) sekä niiden mahdollisista vaikutuksista hoitoon. Lääkettä voidaan antaa lääkkeen määrääjän (reseptilääke) tai terveydenhuollon ammattilaisen (itsehoitolääke) kirjallisen ohjeen mukaisesti. Edellä mainitut käytännöt kirjataan lapsen lääkehoitosuunnitelmaan.

Huoltaja vastaa lääkkeiden ja tarvittavien välineiden hävittämisestä.

5.4 Lääkkeiden säilyttäminen ja hävittäminen

Lääkkeitä säilytetään toimintayksiköissä lukittavassa kaapissa tai vastaavassa tilassa lääkkeen säilytysohjeen mukaisesti ja alkuperäispakkauksessa lasten ulottumattomissa. PKV- ja huumausainelääkkeet säilytetään lukitussa tilassa siten, että vain lääkehoitoa toteuttavat työntekijät pääsevät niihin käsiksi. Päiväkotie-Saukontassussa lasten lääkkeet säilytetään wc-tiloissa olevissa lukittavissa lääkekaapeissa tai henkilökunnan taukotilassa olevassa jääkaapissa.

5.5 Lääkkeen käyttökuntoon saattaminen, tarkistaminen ja antaminen

Lääkitys tapahtuu lapselle tutussa ja turvallisessa tilassa, varmistetaan, etteivät muut lapset ole lähellä. Aikuinen varmistaa turvallisuuden.

Lääkkeen annon vastuusta päätetään päivittäin ryhmän aikuisten kesken.

Pienessä yksikössä lapset tunnetaan ja sijaiset perehdytetään hyvin. Daisyn kuvat puhelimesta auttavat tunnistamaan lapsen. Lapselle laaditusta lääkehoitosuunnitelmasta tarkastetaan oikea annos, antoaika ja antotapa.

5.6 Yhteistyö muiden yksikköjen kanssa

Lapsen huoltaja vastaa tiedon siirtymisestä lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen. Lapsen henkilökohtaisesta lääkehoitosuunnitelmasta annetaan kopio huoltajalle, toimitettavaksi seuraavaan yksikköön. Uudessa yksikössä tulee päivittää lapsen henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma. Työntekijät vastaavat kesken päivän siirrettävistä lääkkeistä ja tiedon siirtämisestä. Suunnitelmasta kopio kaikissa yksiköissä (varhaiskasvatuksen ja esioppilaan täydentävä varhaiskasvatus). Mikäli lapsi siirtyy taksilla yksiköstä toiseen, annetaan kuljettajalle tieto lapsen mukana siirtyvistä lääkkeistä.

5.7 Lapsen ja läheisen ohjaus ja neuvonta

Lapsen ja hänen läheisensä lääkehoidon ohjaus ja neuvonta tapahtuvat terveydenhuollossa.

6 Seuranta- ja palautejärjestelmä

6.1 Lääkehoidon haitta- ja vaaratapahtumien ilmoittaminen, seuranta ja käsittely

Lääkehoidon vaaratapahtumista (haittatapahtumat, poikkeamat, läheltä piti -tilanteet) ilmoitetaan (ks. luku 2.3) siten, että tilannetiedot jäävät lapset tietoihin (esim. paperilomake) ja tieto viedään anonymisti eteenpäin myös organisaatiotasolla (esim. sähköinen ilmoitusjärjestelmä).

Jokainen tapaus selvitetään ja mietitään keinot vaaratapahtumien uusiutumisen välttämiseksi. Työntekijän syyllistämistä vältetään - käsittelyn tavoitteena on lääkehoidon turvallisuuden kehittäminen. Vaaratapahtumien kokonaismäärää ja laatua seurataan yksiköiden ja koko varhaiskasvatuksen johdossa ja poikkeamiin reagoidaan tarvittavalla tavalla esimerkiksi perehdytystä kehittämällä tai tiedonkulkua varmistaen.

Vakavista vaaratapahtumista ilmoitetaan akuutin tilanteen hoitamisen jälkeen myös Pirkanmaan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden lääkehoitosuunnitelman hyväksyneelle lääkärille. Myös muista vaaratapahtumista voi tehdä kuntakohtaisen koosteen ja toimittaa sen vuosittain.

6.2 Lääkkeiden haittavaikutuksista ilmoittaminen

Lääkkeiden haittavaikutuksista ilmoitetaan huoltajalle. Mikäli kyseessä on merkittävä haittavaikutus, ollaan lisäksi yhteydessä 116 117 ja vakavassa tilanteessa 112.

6.3 Lääkkeiden tuotevirheistä ja lääkeväärennöksistä ilmoittaminen

Lääkkeiden tuotevirheitä ei lähtökohtaisesti seurata varhaiskasvatuksessa. Mahdollisista epäilyttävistä tilanteista informoidaan kuitenkin lapsen huoltajaa.

6.4 Lääkinnällisiin laitteisiin liittyvien vaaratapahtumien ilmoittaminen

Mikäli lapsella on käytössä lääkinnällisiä laitteita (esim. PEG-letkuruokinta, insuliinipumppu), niiden käyttöön liittyvistä mahdolliset vaaratapahtumista informoidaan ensisijaisesti huoltajia. Mikäli tilanteessa arvioidaan olevan akuuttia vaaraa, soitetaan 116 117 tai 112.

6.5 Huoltajan tiedonsaanti ongelmatilanteista varhaiskasvatusyksikössä

Huoltajalle soitetaan ensisijaisesti aina ongelmatilanteista ja niissä toimimisesta varhaiskasvatusyksikössä. Huoltajalla on mahdollisuus antaa palautetta ja raportoida vaaratapahtumista. Palautetta pyydetään kirjallisesti esim. sähköpostitse esihenkilölle tai sivistysjohtajalle.

6.6 Lääkitysturvallisuuden toteutumisen seuranta ja valvonta

Yksikön johtaja seuraa lääkitysturvallisuuden toteutumista ja vaaratapahtumia, lääkehoitolupien ajantasaisuutta ja koulutusten tarvetta.

Kuntatason vaaratapahtumien kokonaisuus toivotaan käytävän läpi Pirkanmaan hyvinvointialueen edustajan (lääkehoitosuunnitelman hyväksyjä) kanssa, kun päivitettyä lääkehoitosuunnitelmaa ollaan hyväksymässä, jolloin voidaan tarvittaessa yhdessä miettiä keinoja lääkehoidon toteuttamiseksi entistä turvallisemmin.

7 Lääkehoitosuunnitelman liitteet

- Lapsen henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma (lomake/lomakkeet)
- Lapsen lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa -lomake
- Lapsen lääkehoitosuunnitelman toteutuminen
- Lääkehoidon vaaratapahtuminen ilmoittaminen -lomake
- Lääkehoitolupa ihonalaisille pistoksille (varhaiskasvatus, koulu)